

PROJE HAZIRLANMASI VE İŞLEYİŞ PROSÖDÜRÜ

PROJE: Herhangi bir iş, eylem ve yapılanma ile ilgili; tasarı taslak aşamasından itibaren, o iş veya eylemi, niteliğine göre en realist unsurlarla en doğru sonuca götürmek için yapılan bir planlama, programlama ve uygulama dizinidir.

Proje; esasında zaman, zemin ve imkanların kullanılması ile en doğruyu bulma felsefesidir. Var olan ile hedef arasındaki çizginin doğrusal bir çizgi olmasını amaçlar. Genellikle somut sonuçların alınması üzerine kurulur. Hemen her konu projelendirilebilir olmakla beraber; sosyal, toplumsal, siyasi ve kültürel projeler genelde ekonomik temeline dayanmaz. Bu kavramlarda yaratılacak dönüşüm ve değişimlere göre değerlendirmeler yapılır.

Proje üretme felsefesi; zamanla, kişisel- grupsal veya toplumsal bir bakış açısı doğurur. Bu bakış açıları genelde aynı, özelde ise farklı farklı değerlendirmeler birikimine yol açar. Genel proje üretme- yaratma felsefesini ve birikimini edinmiş birey veya grupların olaylara bakışı tamamen daha iyiyi aramak üzerine oturur. Hemen her konuda, her alanda ve her çizgide temel değişim, dönüşüm çizgileri belirginleşir ve zamanla birikimli projecilerin söylemlerinde birçok kesişme noktaları oluşur. Bu nedenle, belli bir noktadan sonra projecilerin hemen her konuda çerçeve bir fikri vardır.

Projeciler, önsözleri güçlü, çok düşünen, gözlemci, araştırmacı, sebep-sonuç ilişkilerini hızla kuran, eldekilerle olması gerekenler arasındaki bağlantıları alternatifli olarak düşünebilen, yorum gücü yüksek insanlardır.

Proje mantalitesi kişilerin kendi kapasiteleri ve eğitim- öğretim, çevre, genel kültür, yetişme şartları, okuma- araştırma- inceleme- gözlem yapma- yorumlama ile doğrudan ilişkili olarak zamanla oluşur ve gelişir.

Proje, değişik aşamalardan oluşan ancak; her aşamadan sonra kümülatif ve bütünsel bir yaklaşımla yeniden değerlendirmeye alınan bir yaklaşım gerektirir. Oluşabilecek sorunların bir önceki ve/veya 2 sonraki aşamayı engelleyebileceği ve sonuç aşamasında dahi olabirliğin negatif çıkacağı hiç unutulmamalıdır. Dayanaksızlık, ihmal, dikkatsizlik ve önemli kırılmalara yol açacak unsurların atlanması projenin uygulanmasını engelleyecektir. Ekip çalışması veya nitelikli bir usta- çırak ilişkisi bu gelişim sürecini olumlu yönde etkiler.

PROJE ÜRETİM VEYA HAZIRLANMASI AKIŞ SÜRECİ

- 1- Fikir Safhası: Projelerde başlangıç safhası fikri safhadır. Bu safha öneri olarak gelebileceği gibi ihtiyaçtan da oluşabilir. Bu safhada bir işin, eylemin ilk defa veya o iş veya eyleme özgü olarak fikir oluşturulması söz konusudur. Oluşan fikrin uygulanabilir olup olmaması başlangıç için çok fazla önem taşımaz.** Ancak, oluşan fikir olası koşullara göre nesnel olamaz. Aslında fikir safhası ve fikrin nesnel veya hayalciliği, projelerin ve projecilerin sanki giz noktası gibidir. Hayal ile, bu hayalin gerçekleşmesi için yapılan her girişim (gerçekleşme yolunda birer gerçek olarak) fikir safhasında ilerleme olarak kabul edilebilir. Ancak, bu yazıda incelenen proje üretim formatı, daha ziyade somut fikirsel üretimleri içereceğinden, konunun bu boyutu fazla dikkate alınmayacaktır. Bu aşamadan sonraki süreç daha ziyade yatırım veya imalat amaçlı, ekonomiklik aranan projeler için ele alınacaktır.
- 2- Ön etüt safhası: Yapılacak iş ve eylemin nerede, nasıl, ne şekilde, hangi unsurlarla (vs. niteliğe göre) yapılmasının araştırıldığı safhadır.** Bu safha işin niteliğine göre, düşünülen veya önerilen projeye esas, ana unsurların; varolup

olmadığı, araştırma ve değerlendirilmeye değer bulunup bulunmadığının belirleneceği safhadır.

- 3- **Etüt safhası: Ön etüt aşamasından geçen, temel unsur ve noktalarda en az, yarı ve yarıya yakın, pozitif sonuçları tahmin edilen iş ve eylemlerin detaylı ele alındığı, aşama etüt aşamasıdır.** Bu aşamada yapılacak iş veya eylemin ortaya çıkarılması için gereken idari, hukuki, fiziki, mali, doğrudan ve dolaylı etki mekanizmaları tek tek gözden geçirilir. **İş veya eylemin kırılma noktaları; alternatifleri, çözüm yolları saptanır.** Bu noktaların aşılıp aşılamayacağı hususunda gerekli her türlü çalışma yapılır.
- 4- **Taslak- Tasarım- Avan safhası: Bu aşamada yapılacak iş veya eylem yavaş yavaş her yönüyle belirginleşmiş ve mümkün olduğunca alternatifli taslak - avan hale gelmiştir. Yapılacak işlerle ilgili bir zaman, hareket tarzı planlanması, yapılır. Fiziksel eskizler, vaziyet planları, girdi ve uygulamalara ait temin ve akış programları mümkün olduğunca alternatifli olarak hazırlanır.** Avan değerlendirme olarak 2. ve 3. safhalarla birlikte bütünsel bir yaklaşımla en rantabl ve en objektif olan taslağa işlerlik kazandırılır.
- 5- **İmalatların- Yapıların- Girdilerin- Tesislerin Planlanması; Çizim ve Boyutlandırmaların Tanımlanması Aşaması:** Bu aşama, seçilen yol- yöntem- şekil ve taslak projeye göre yapılan öngörülerin; **alt yapı- yapı- tesis- işletme-mekanizasyon- malzeme v. gibi unsurların çizim, metraj ve keşiflerinin hazırlanması** ve bunların uygun mercilerce kabul görmesi aşamasıdır.
- 6- **Fizibilite - Değerlendirme aşaması:** Bu aşama yapılacak ve bu aşamaya kadar gelmiş olan iş ve eylemlerin sosyal, çevresel, ekonomik,(istihdam, maliyet, karlılık, ömür, kaynaklar, teminatlar dahil) açılardan sorgulandığı ve **bütün donelerin bütünsel bir yaklaşımla birlikte analiz edildiği aşamadır. Bu analizlerden alınacak sonuçlar projenin olabilirliğini belirler.** Sonuçların yeterli pozitiflikte olması şarttır.
- 7- **İmza- Onay Safhası:** Proje dosyasının tüm aşamalardan geçtikten sonra gelinen nokta imza ve onay aşamasıdır. **Bu aşamada dosyada tüm hukuki, idari, teknik, ekonomik veri, belge ve dayanakların bulunması gerekir. İmza projenin sorumluluğunun üstlenilmesidir.** Bu sorumluluk yasal veya prensip olarak tanımlanmış, yetkili, belgeli ve uzman kişilerce üstlenilmelidir yetki, belgesi ve yeterliliği yasal zemine dayanmayan kişi veya meslek mensuplarının projenin sorumluluklarını bilerek veya bilmeyerek üstlenmesi mümkün değildir. Bu nedenle; **proje hazırlayan olarak imza koyanların kendi meslek disiplini örgütlerince imza ve/veya denetime tabi tutulmadıkça proje sorumluluğu üstlenmeleri hukuken askıda kalır.** Bu durumda proje teknik sorumluluğunun yanı sıra, idare hukuku sorumluluğu da onay mercilerine geçmiş olur ki; bu durum ileride projenin iptaline yol açabilir.

Meslek disiplinlerince vizesi yapılan projeler (genellikle 3 takım halinde) onay merci olan resmi kuruma sunulur. Resmi kurum ilgili birimlerince; yer, içerik ve uygulamaya ait somut verileri zemin üzerinde; idari- mali- hukuki belge, hesap ve kriterleri dosya üzerinde, proje sorumlu elemanlarınca (bu elemanların konu üzerinde kontrol ve denetim yapabilecek yetkinlikte ve statüde olması gerekir.) **"incelemesi"** yapılır. Yapılan inceleme sonucunda düzenlenecek **" olabilirlik raporu"** ile birlikte **"kontrol"** için **ilgili birim amirine** intikal ettirilir. Birim amirinin

kontrolünden geçen projeler " onay" için kurumun 1. derecedeki amirine gider ve onaylanır ve uygulama aşamasına geçilmiş olur.

Projede yer alan termin sürelerinin tutturulması, denetlenmesi ve işin- eylemin başlamasına izin verilmesi için **proje sahibine "iş teslimi"** yapılır. **Proje uygulama safhasına kadar olan tüm safhaları tamamlanmış olur.**

Proje uygulama safhasında, işin – eylemin niteliğine göre takip ve kontrolü yapılır. Gerekirse gerçekleşme ve /veya hakediş raporları düzenlenir. Termin süresinde bitirilmeyen işler için; projede öngörülen sürenin (1+2) katını,(1+1+1) aşmayacak şekilde, ek süre verilebilir.

SONUÇ OLARAK: Proje; bir iş ve eylemi gerçekleştirmeye dair olası süreçlerin tek tek ve bütünsel yaklaşımla düşünülüp, incelenip- araştırılıp, değerlendirilip, planlanıp, hesaplanıp ortaya konulduğu bir süreçler bütünüdür. Süreçlerin herhangi bir boyutunda ortaya çıkacak bir hata, bu süreçlerin tamamını etkiler; projenin iptaline veya en başa dönülmesine yol açar.

Ergin KAHVECİ

Ziraat Mühendisi